

De ontslaguitkeringsregeling voor politici

Voor ministers, staatssecretarissen, Tweede Kamerleden, commissarissen van de Koningin, gedeputeerden, burgemeesters, wethouders, dijkgraven en hoogheemraden is een wettelijke regeling die voorziet in een ontslaguitkering. Deze maakt onderdeel uit van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa), hoewel de regeling formeel los staat van de pensioenregeling. De regeling is voor alle genoemde politieke ambtsdragers identiek en biedt aan bijvoorbeeld de gemeenten geen mogelijkheid daarvan af te wijken. Hoewel het een ontslaguitkeringsregeling is, wordt deze vaak een wachtgeldregeling genoemd. De Appa is in 1969 in werking getreden.

Achtergrond

Politieke ambtsdragers kunnen soms onverwacht van het ene moment op het andere het vertrouwen van de volksvertegenwoordiging kwijt raken. Anders dan 'gewone' werknemers' betekent dat van het ene uur op het andere werkloos te zijn. Hoewel dat voor alle genoemde bestuurders in meerdere of mindere mate geldt, gaat het met name in gemeenten vaak om bestuurders die een maatschappelijke carrière hebben afgebroken om tegemoet te komen aan het verzoek van hun politieke groepering het wethouderschap te aanvaarden. Aftreden kan ook het gevolg zijn van een besluit het voorgenomen opzeggen van het vertrouwen niet af te wachten en zelf te kiezen voor ontslagname. Dat is weliswaar geen onvrijwillig ontslag doordat de raad daartoe besluit, maar materieel daarmee wel op één lijn te stellen. Ook kunnen volstrekt persoonlijke omstandigheden aanleiding zijn voor ontslagname. Verkiezingen leiden altijd tot ontslag, ongeacht of iemand weer terugkeert in een nieuw bestuur. Terugkeer is echter niet alleen afhankelijk van de verkiezingsuitslag, maar vaak ook het voornemen van de politieke groepering iemand niet opnieuw kandidaat te stellen voor het wethouderschap. De wetgever heeft, omdat in de meeste gevallen voor dagelijkse besturen (bewindspersonen, commissarissen van de Koningin, gedeputeerden, burgemeesters, wethouders, dijkgraven en hoogheemraden) geen sprake is van één doorslaggevende reden gekozen voor een regeling die, ongeacht de reden van vertrek, altijd en zonder tussenkomst van een beslissend orgaan 'van rechtswege' een uitkering van kracht laat worden.

Inhoud van de regeling

De regeling voorziet in een uitkering van in het eerste jaar 80% en vervolgens 70% van het laatstgenoten salaris. Nieuwe inkomsten worden verrekend. De duur van de uitkering is afhankelijk van de gezamenlijke diensttijd in de genoemde ambten. Lidmaatschap van de gemeenteraad, provinciale staten of het algemeen bestuur van een waterschap telt niet mee. De regeling is met ingang van 27 februari 2010 gewijzigd, maar nieuwe regels gelden alleen voor nieuw benoemden. Na de verkiezingen afgetreden bestuurders hebben 'verworven rechten' die moeten worden gerespecteerd ('tijdens de wedstrijd geen spelregels veranderen').

De uitkeringsduur varieert normaal gesproken van 2 jaar tot 4 jaar (voorheen 6 jaar). Bij een diensttijd van 10 of meer jaren kan de uitkering voortduren tot 65 jaar, mits men bij ontslag 55 jaar is (voorheen 50 jaar). Als de diensttijd korter is dan 2 jaar, dan duurt de uitkering in alle gevallen 2 jaar. Bestuurders die bij de eerste verkiezingen na 27 februari 2010 af moeten treden, vallen onder de overgangsregels (uitkeringsduur in principe 6 jaar, bij 10 of meer dienstjaren is de leeftijd van 50 jaar 'voldoende'). Wanneer zij echter worden herbenoemd in het nieuwe bestuur, gaan voor hen de nieuwe regels gelden. Daarop is één uitzondering: wie bij herbenoeming minstens 50 jaar is, heeft bij het volgende ontslag nog recht op de oude duriebepalingen. Alleen de belanghebbende kan besluiten af te zien van een ontslaguitkering. Een uitkering eindigt altijd bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Bestuurders die bij ontslag 65 jaar zijn, ontvangen geen uitkering, maar het reguliere pensioen.

Sollicitatieplicht en outplacement

Tegelijk met de wijziging van de uitkeringsduur is op 27 februari 2010 ook de sollicitatieplicht ingevoerd en de mogelijkheid van verplichte outplacement ('planmatige begeleiding'). Ook voor deze regeling geldt het overgangsrecht gebaseerd op 'geen spelregels wijzigen tijdens de wedstrijd'. Bestuurders die aftreden bij de eerste verkiezingen na 27 februari 2010 hebben nog geen sollicitatieplicht en verplicht outplacement. Wanneer zij worden herbenoemd in het nieuwe bestuur hebben zij echter onverkort wel met deze nieuwe regels te maken.

Verrekening van nieuwe inkomsten

Nieuwe inkomsten van welke aard dan ook worden verrekend met de uitkering. De systematiek is dat de uitkering en de nieuwe inkomsten bij elkaar worden geteld. Het bedrag dat uitstijgt boven het

laatstgenoten salaris waarop de uitkering is gebaseerd, wordt in mindering gebracht op de uitkering. Dientengevolge wordt in het eerste jaar 20% en in de jaren daarna dat de uitkering loopt 30% van de nieuwe inkomsten niet verrekend. Als gevolg van het wettelijk automatisme dat de uitkering gaat lopen, is er geen sprake van aanvulling op de nieuwe inkomsten, maar van een marge waarover geen verrekening plaatsvindt.

Bijzondere omstandigheden bij de laatstgehouden raadsverkiezingen

De laatstgehouden raadsverkiezingen hebben in veel gemeenten geleid tot 'aardverschuivingen'. Niet alleen keerden daardoor veel wethouders niet meer terug in het nieuwe college, maar ook maakte de uitslag van verkiezingen vaak bredere colleges noodzakelijk. Om kosten in de hand te houden, wordt gekozen voor meer wethouders in deeltijd. Daarnaast leiden de op handen zijnde bezuinigingen vaak tot voorstellen om ook bij colleges van gelijke omvang in deeltijd te werken.

Wethouders die in hun eigen gemeente worden herbenoemd, maar in een betrekkingssomvang die kleiner is dan de vorige, vallen om die reden ook onder het automatisme van de uitkering. De wet voorziet daar ook expliciet in. Zij ontvangen daardoor naast het (lagere) salaris ook een deel van de uitkering. Sinds 2002 kunnen wethouders ook in een andere dan hun woongemeente het ambt vervullen. Wanneer deze gemeente kleiner is dan de vorige gemeente of, als deze even groot is, ook een benoeming in een kleinere omvang tot gevolg heeft, dan is eveneens sprake van een combinatie van salaris en een deel van de uitkering.